

ורב אמונים

עלוך שבועי מבית בני אמונים

פניני אמונים פניני אמן ותפלה על הפרשה

התורה והמצוות והפציי שמים ממקמים בסוף סדר עדיפותיהם, מכל מקום "משם יקבצו ה' אלקיך ומשם יקחך" - רוח ה' שעודה מפעמת בהם תקבצם ותקחם לבוא לפניו ולעבדו.

פרקם הנבי'

אף הגויים ישמחו בגאלת ישראל

"והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה ויהיטבך והרבה מאבתיך" (ל ה)

מפני מה יזכו ישראל לברכת "ויהיטבך והרבה מאבתיך", וכי טובים הם מאבותיהם?

באר ה'חתם סופר:

כיון שפרשתנו מדברת על ענין התשובה כפתוב לעיל (פס' ב): "ושבת עד ה' אלקיך... בכל לבבך ובכל נפשך", והרי לשבים מאהבה הבטח שזדונותיהם יחפכו לזכיות (ימא פב), נמצא שבאותה העת יעפילו ישראל לדרגה גבוהה יותר משהגיעו אבותיהם, לפי שצדקת האבות אינה כעמק חטאי הבנים. ולפיכך מובן מפני מה יגדל שכרם משל האבות.

עוד פרט:

מבחינת עצם השפעת הטובה ייטיב הקדוש ברוך הוא עם הבנים כפי שהיטיב עם האבות, וכמפורש להלן (ל טו): "כי ישוב ה' לשוב עליך לטוב פאשר שש על אבותיך", וההטבה היתרה על האבות המבטחת פאן תהיה שלא ירדפום הגויים בראותם את כל הטוב המושפע עליהם. שבעוד האבות סבלו מרדיפות והצקות מצד הסובבים אותם שקנאו בטובות הגדולות שהשפיע הקדוש ברוך הוא על ישראל, פאשר ייטיב עמנו הקדוש ברוך הוא לעתיד לבא, ישמחו הגויים בטובתנו, ככתוב (זכריה ח כב): "ב'ימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים והחזיקו בכנף איש יהודי לאמר גלכה עמכם".

על התגשמות הבטחה זו, מבקשים אנו במשך כל עשרת ימי תשובה בתפלת שמונה עשרה: "וכתב לחיים טובים כל בני בריתך; וכל החיים יודוך סלה" - על אף שרק אותנו "בני בריתך" תכתב לחיים טובים, לא יקנאו בנו הגויים הסובבים אותנו, אלא "וכל החיים" אף אלו שאינם "בני בריתך" יודוך סלה".

תורת משה ד'ה ואמר ד'ה כי ישוב

מאה ברכות מגנות ממאה קללות

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם" (כט ט)

"למה נסמכה פרשה זו לפרשת קללות? לפי ששמענו ישראל מאה קללות חסר שתים בפרשה זו, חוץ מארבעים ותשע שנאמרו בתורת כהנים, מיד הוריקו פניהם ואמרו: מי יוכל לעמד באלו?! מיד קרא אותם משה והיה מפיוסו בדברים" (תנחומא א).

הרוקח (ס' טכ) כתב שהמברך מאה ברכות נצול ממאה קללות; תשעים ושמנה הפתובות בפרשת כי תבא ושתים נוספות שנגמזו בפסוק (דברים כח כא): "גם כל חלי וכל מכה".

אמר הראב"ד רבי משה שטרנבוך:

חכמים (במ"ד יח כא) כבר גלו לנו שאמירת מאה ברכות מדי יום מצילה אותנו מפני מגפה, אולם בדברי הרוקח יש חדוש שאמירת מאה ברכות מגנה לא רק מפני מגפה, אלא זוהי סגולה כללית להנצל מכל 'מאה קללות' שבתורה.

ומעיד הגר"מ שלפני שנים רבות, כשהיתה עת צרה בארץ ישראל, והשתתף בעצרת תפלה שהתקיימה בראש העין במעמד אחד מגדולי מקבלי יהדות תימן שהיה זקן מפלג. והעיד אותו זקן כי פה נהגו יהודי תימן בכל עת צרה, להתחזק ולהקפיד על אמירת מאה ברכות בכונה, ובזכות זאת אכן זכו לראות ישועות גדולות.

באורים והנהגות

רבי צבי הירש פרבר מרבני לונדון הגיע פעם לבית מדרשו בראש השנה והתרגש לראותו מלא מפה לפה ביהודים רבים שהגיעו לשפך ש"ח ביום הדין, וביניהם גם יהודים הרחוקים מאד משמירת תורה ומצוות. נענה ואמר: מה מביא יהודים שהתרחקו משמירת תורה ומצוות לבוא לבית הפנסת בימים הנוראים, וכי השלטונות כופים זאת עליהם? אין זאת אלא שמתעורר בלבם הניצוץ היהודי, אותו ניצוץ שגם אלפי שנות גלות, נדודים קשים ויסורים מרים לא יצליחו לכבות.

עבדה פלאית זו נרמזה בפסוק שלפנינו: "אם יהיה נדחה בקצה השמים" - גם אלו שנדחו מקוים

'במקום שבעלי תשובה עומדים...'

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם וזקניכם ושריכם כל איש ישראל" (כט ט) פרש השפת אמת:

אמר משה לישראל: "אתם נצבים היום כלכם", רק אתם זכיתם להיות נצבים לפני ה' ולא אני. שכן אתם חטאתם בעגל וזכיתם לחזור בתשובה ולתקן חטאתכם, ואמרו חכמים: "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים" (ברכות לד ב). 'שפת אמת' תרל"ט

קיים המצוות מקדש את המחשבות

"הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (כט כח)

אמר בעל היסוד העבודה' מסלונים:

אם רצונך שמתחשבות לבך הצפונות והנסתרות תהיינה טהורות ומקדשות "לה' אלקינו", הדרוך לך היא: "והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" - לקיים את המצוות המעשיות שנוצטוונו עליהן בתורה, שקיימן מטהר ומקדש את מחשבות לב האדם. כפי שאנו אומרים בגסס ברכות המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו..."

תורת אבות

לשוב בתשובה על צער השכינה

"והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחה ה' אלקיך שמה; ושבת עד ה' אלקיך" (ל א-ב)

פרש רבי אליעזר הלוי הורוביץ מטארניגראד:

אם תשיב אל לבבך ותתבונן בעבדה פי: "בכל הגוים אשר הדיחה ה' אלקיך שמה", כמאמר חכמים (מגלה כט א): "בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו - שכינה עמהן", אזי יגדל צערך על גלות השכינה יותר מאשר על גלותך שלך. ויקם פה: "ושבת עד ה' אלקיך" - שתשוב בתשובה שלמה בגלל צער השכינה ולא בגלל צערך שלך.

נעם מגדים

רוח ה' מפעמת גם בקרב הרחוקים

"אם יהיה נדחה בקצה השמים משם יקבצו ה' אלקיך ומשם יקחך" (ל ז)

"שחר אבקשך צורי ומשגבי"

אבינו מלכנו חזירנו בתשובה שלמה לפניך העונה אמן פראוי פותחים בפניו שערי תשובה

(הר"ם ק רבי שלמה מקרליו, 'בית אהרן' ר"ה).

אבינו מלכנו חמול עלינו ועל עוללנו ומפנו ענית אמן מעוררת חסדים ורחמים על ישראל

(ספר המפאר עמ' יב).

יהודי יקר! רצונך שיפתחו בפניך שערי תשובה וישועה?

הקדם לבוא לבית הפנסת מדי בקר לאמירת ברכות השחר בחברותא ובכף הצבר אמנים ררב,

ששגב מערתו יעמד לזכותך ביום הדין הקרב וכן עלינו לטובה ולברכה.

אוצר אמרות נפלאות על הקשר שבין אמן לחזרה בתשובה

תשובה גדולה על אי עגית אמן

שלמה.

אחד המכשולים העומדים בפני המבקש לשוב בתשובה הוא התמקדותו בחטאים הנראים בעיניו כמשמעותיים, בד בבד עם התעלמותו מחטאים הנראים בעיניו כקלים. דגמה לכך היא עגית אמן. יש הטועים לסבר שאין צורך לשוב בתשובה על אי עגית אמן, אולם המקבל רבי מאיר הכהן פאפירש מגורי האר"י מנלה כי כה חמור עוון זה, עד שיש לעשות תשובה גדולה עליו. ואלו דבריו:

ד'רשות לחם שלמה' לשבת שובה

אמן - יותר מאלפי תעניות

בספר 'שומר אמונים' מיוחד המחבר פרק שלם בשם 'פתחו שערים' על שגב מעלת עגית אמן. בתוך דבריו כותב המחבר משפט מרעיד לב: "אם יאה נזהר בכל פרטי בחינת אמן של 'הא שמה רבא' המובא בזה המאמר, אז בלי ספק שיהיה לו תקון הנפש ביתר שאת, יותר מכל אלפים תעניות בלי שעור. ויתקשר נפשו בשורש העליון, ומסיר החלודין והפסלת מנפשו, ורוחו ונשמתו".

'שומר אמונים' מאמר 'פתחו שערים' פרק טו

אמן - התחלת התשובה

דרש ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר:

התחלת התשובה צריכה להיות דוקא בפעולות הטובות שאנו עושים - בכך שנקפיד לעשותן כהגון. דבר זה אפשרי בשימת לב מעטה, ובפרט בדברים שאדם דש בעמקיו ומזלזל בהם, אף שהם חמורים מאד. לדגמה בעגית אמן; הר"י כמה הלכות שנונו בזה, והכל יודעים עד כמה החמירו חז"ל (ברכות ז' א) באופן מבהיל בעגית אמן שלא כהגון. ואפשר להבין מזה עד כמה חמור חטאו של מי שמבטל עגית אמן לגמרי.

'משנת רבי אהרן' מאמרים ח"ב עמ' פ

עגית אמן שהחזירה בתשובה

העיד אחד מתלמידיו של המשפיע המפורסם, רבי אליהו ראטה, נאמן ביתו של האדמו"ר רבי שלמה מאזעיהל:

רבי אליהו היה מרבה לזרז את שומעיו ולעורר אותם לחשיבות אמירת ברכות ההגיון בקול. אף הוא ספר פעם על תוצאה טובה שבאה מכח הנקמה זו:

היתה לו קביעות להכנס בכל יום לקיוסן ששכנו בקרבת ביתו, לשתות שם כוס משקה ולברך 'שהכל' בקול רם באזני המוכר, יהודי מרחק מתורה וממצוות. לאחר זמן מה שנהג כן, ערך המוכר חשבון נפשו: אם יהודי כה חשוב מגיע לכאן בכל יום ומברך בקול, אין זה מן הראוי לעמד פגודו בגלוי ראש ולא לענות אמן. הוא השיג לעצמו כפה, ומאז בכל פעם שברך לפניו רבי אליהו, כסה את ראשו וענה אחריו 'אמן'. פעולות אלה השפיעו מאד על נפשו, ולא עברו ימים רבים עד ששב בתשובה שלמה. הרי לנו, סיים רבי אליהו, שעל ידי אמירת ברכה בקול ועגית אמן אחריה נתן לשונות ליהודי את כל מהלך חיו ולקרבו להשם יתברך.

איש חסיד היה' (תולדות רבי אליהו ראטה) עמ' רלא

אמן - הדרך לחזרה בתשובה

דרש רבי שלמה זלמן ארנרין רבה של שאמלוי:

במקרא (ויקרא פ"ב) מבאר שתשובתו של האדם תשלם רק לאחר שזיזדמן לפניו אותו החטא שחטא בו. באותו מקום ובאותו זמן שחטא, וכאשר אז יתברר ולא יחטא יוכח כי תשובתו אמיתית. על פי זאת יש לומר, כי אדם החפץ לשוב בתשובה שלמה עליו לקיים מצוות באותה תכונה שבה חטא. לפיכך מי שעבר עברה בפרהסייה ובעזות פנים, תקננה תהיה כאשר מדה כנגד מדה יתפלה ויענה 'אמן' בקול בבית הכנסת, מבלי להתבייש מפני המלעיגים עליו. אם יעשה כן, יוכיח בכך ששב בתשובה

וכל מאמינים שהוא לבדו הוא

אל אותו נגון מרטיט שבו לנה את אמירת הברכה בלילות ראש השנה ויום הכפורים, הרחק הרחק, אי שם בארץ הקדש. הזכרון גרם לו לפרץ רגשות, אף רבי שלום הדחיקו והתכנס מיד אל מלות התפלה, כשהוא מכריז בנעימה ובדבקות: "כי הם חיינו... ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים..."

את תפלת שחרית התפלל ר' שלום כותיקין, כהרגלו ממים ימיה, כאשר כל נגון ונגון שב והזכיר לו את התפלה הירושלמית שאין לה תחליף והעצים בלבו את תחושת הגלות ויסוריה.

בהפסקה הקלה שבין שחרית למוסף נגשו ראשי הישיבה אל ר' שלום והפצירו בו בתחנונים כי יואיל לכבדם ולעבר לפני העמוד לתפלת המוסף. ר' שלום התלבט ולבסוף נעתר, והתרגשות בקרב המתפללים גאתה לשיא; הקלה היא בעיניכם, להשתתף בתפלתו של בעל תפלה כה מפלא...

החזן הכריז 'אשר', והקהל כולו - 'בעלי בתים' יראים ושלמים, לצד צערי הצאן ותלמידיו הישיבה, נסחפו אחריו ברגשות קדש. ר' שלום החליט שלא לומר ולו על תג אחד מנסח התפלה שבו היה רגיל, והקהל, על אף שלא הרגל בתפלה כה ארצה ומסולסלת, לא הצטער אף לרגע על הזמן ההולך ומתארך.

את חזרת הש"ץ החל ר' שלום בקול נמוך שהלך וגבר, הלך וסער ככל שקבר אל הקדשה. וכשהחל באמירת 'קדשה' הצליח להרעיד את אמות הספים. ממש כמו ב'חברון', הקהל כולו, מנער ועד זקן נענו אחריו בקריאה אדירה: "קדוש, קדוש, קדוש... ברוך כבוד ה' ממקומו".

הקהל כולו מאנשי ישיבה ועד בחורי הישיבה נסחף אחר דבקותו של ר' שלום, עד שהשבחית הגויה ששהתה בבגין סמוך תמחה על הסער שפקד את בני הקהלה.

רבי שלום המשיך בלהט תפלתו: "אלקיני ואלקי אבותינו היה עם פיפיות... העומדים לבקש תפלה ותחנונים..." כשולפתע נרתע אחריו.

צלצול פעמונים זר ומנכר חדר לפתע מבעד לחלונות בית המדרש. צלילים של סמאה המכנסיה הסמוכה הפריעו לנגון תפלתו הזך והטהור של ר' שלום. לבו הגדול נשבר בקרבו לרסיסים, והוא לא יכול היה להמשיך.

הקהל הביט לעברו בהשתאות. אונם של תושבי המקום התרגלה זה מכבר לצלילים אלו, אולם אנו של ר' שלום רגישה ייתה. אך בקשי רב הצליח להתעלות ולכבש את הסערה שהתחוללה בלבבו, וכשהוא המשיך לבסוף ב: "גשים מול ארון הקדש באימה, לשכך פנס וחקמה", פרצו המלים מפיו בנעימה חדשה, ששילבה בתוכה שלוח ופחד, יראה ומלכות.

כאשר שב רבי שלום לירושלים, ישב בחדרו עמוס הספרים והחאים את המנגינה החדשה לפיוט 'וכל מאמינים'. הוא חש שהיה בכך כעין תשובת המשקל לאותה הפרעה צורמת שחווה בתפלת המוסף שהתפלל בארץ נכר. תחת צלצולי הכפירה, נגן רבי שלום נגון של אמונה תמימה, 'וכל מאמינים שהוא לבדו הוא...'

'שיח שמואל' עבודת והנהגות עמי תקכו